

Tisková zpráva

Postoje obyvatel České republiky k politickým stranám – září 2019

- ⊙ Tři pětiny české společnosti se domnívají, že politické strany jsou nutnou součástí demokracie. O vstupu do politické strany však v posledních deseti letech uvažovalo jen 8 % občanů.
- ⊙ Téměř dvě pětiny (39 %) občanů mají za to, že žádná z politických stran nereprezentuje jejich názory, ovšem většina (54 %) obyvatel nesouhlasí s tímto výrokem. Naopak výrazná většina (70 %) české společnosti souhlasí s výrokem, že politické strany rozdělují společnost a že se zajímají o to, co si lidé myslí pouze v době voleb.
- ⊙ Z hlediska dlouhodobého srovnání všech položených výroků o politických stranách lze postoj obyvatel k politickým stranám považovat za jeden z nekladnějších od roku 2005. Relativně kladnější hodnocení se opakuje druhým rokem. Podobně kladné hodnocení vykazovalo již šetření v listopadu uplynulého roku 2018.

Zpracoval:

Martin Spurný

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: +420 210 310 583; E-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

V zářijovém šetření CVVM SOÚ AV ČR, položilo baterii otázek týkajících se postojů občanů k působení politických stran v České republice¹.

Nejvíce dotázaných souhlasí s výroky, že politické strany rozdělují společnost a že se politické strany zajímají o to, co si myslí jako já, pouze v době voleb (shodně 70 %, nesouhlasí 25 %). Nepatrně méně (69 %) respondentů souhlasí rovněž s tím, že politické strany se zajímají především o výhody a zájmy svých členů. Necelé dvě třetiny (64 %) se domnívají, že politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti a že politické strany jsou potřebné k hájení zájmů různých skupin a sociálních tříd. S výroky, že politické strany kritizují jedna druhou, ve skutečnosti jsou ale všechny stejné a že politické strany jsou zkorumpované, souhlasí shodně 62 % dotázaných a s výrokem, že bez politických stran by nemohla být demokracie, pak souhlasí 61 % dotázaných. Méně než polovina (44 %) respondentů se domnívá, že vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit. S výrokem, že žádná z existujících politických stran nereprezentuje zájmy a názory občanů jako jsou oni sami, souhlasí téměř dvě pětiny (39 %) dotázaných, a více než polovina (54 %) vyjádřila svůj nesouhlas s tímto výrokem.

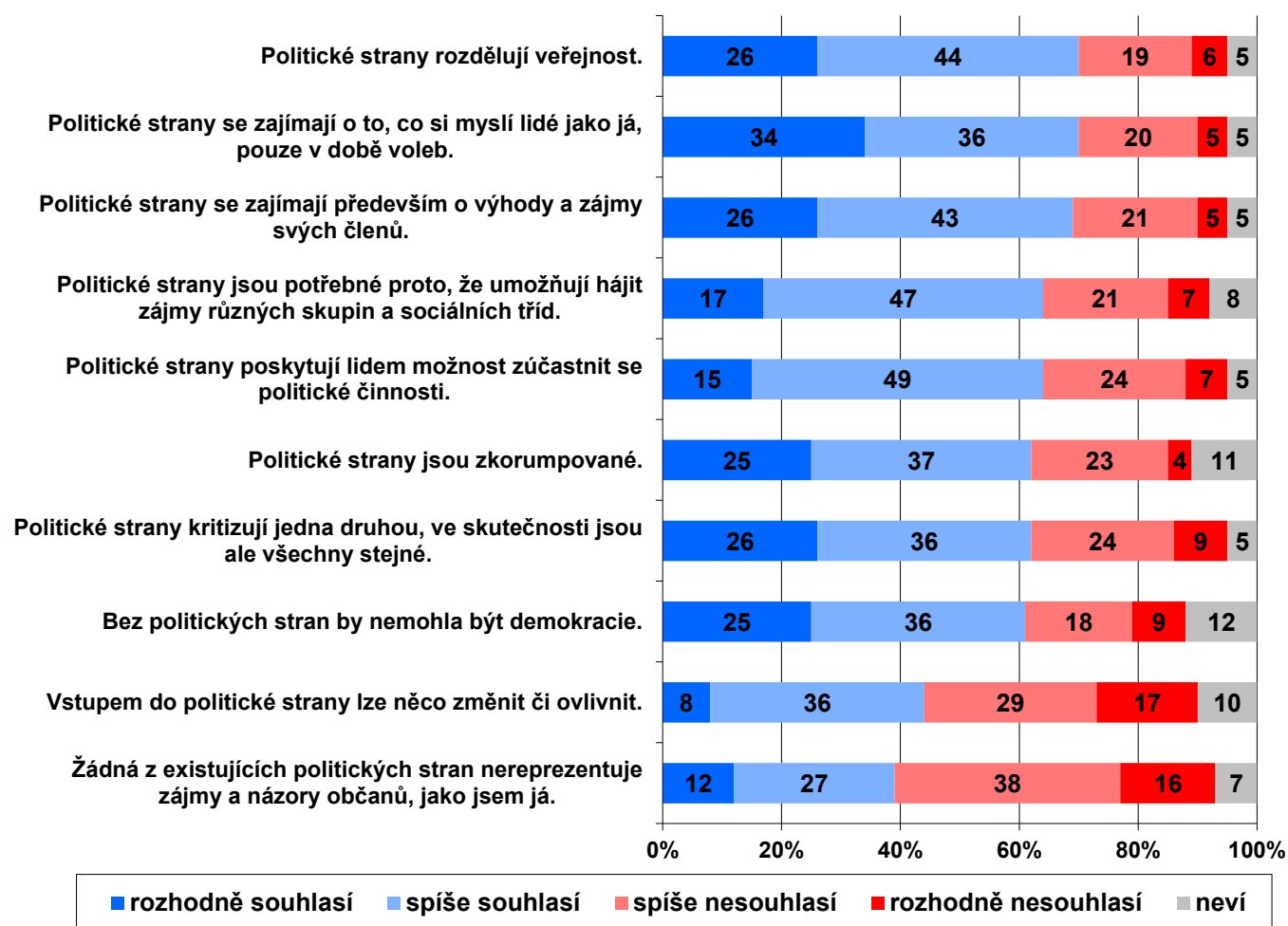
Podrobnější analýza ukázala, že podíl souhlasících a nesouhlasících se téměř u všech předložených výroků výrazně neliší podle pohlaví ani věku respondenta. Statisticky významný rozdíl je pouze u nejnižší věkové kategorie 15 až 19 let, ve které respondenti častěji uváděli možnost „nevím“. Z hlediska vzdělání se ukázalo, že vysokoškolsky vzdělaní častěji nesouhlasí s negativními výroky vůči politickým stranám a naopak více souhlasí, s tím, že politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti a že bez politických stran by nemohla být demokracie. Častěji se také domnívají, že vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit. Protipólem vysokoškolsky vzdělaných jsou často lidé s výučním listem a se středoškolským vzděláním bez maturity, kteří častěji souhlasí s tím, že politické strany nereprezentují názory občanů, jako jsou oni sami, či že navzdory vzájemné kritice jsou vlastně všechny politické strany stejné. Naopak častěji nesouhlasí s tím, že by bez politických stran nemohla být demokracie nebo že politické strany umožňují účastnit se politické činnosti.

Dále se ukázalo, že lidé nespokojení s politickou situací v ČR hodnotí politické strany mnohem kritičtěji než ti, kteří s ní jsou spokojeni. Tedy nespokojení častěji souhlasili s negativními výroky a častěji nesouhlasili s pozitivními výroky o politických stranách. Hodnocení výroků o politických stranách je též v závislosti na volební účasti, když nevoliči častěji souhlasí s negativními výroky a častěji nesouhlasí s pozitivními výroky o politických stranách.

¹ Znění otázky: „Do jaké míry souhlasíte, či nesouhlasíte s následujícími výroky?“ Přesné znění výroků je uvedeno v grafu 1. Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

Z hlediska levoprávé politické orientace se ukázalo, že pravicově orientovaní občané na základě vybraných výroků zauímají vůči politickým stranám kladnější postoje, když častěji souhlasí s pozitivními výroky na adresu politických stran – že by bez nich nebyla demokracie, vstupem do politické strany lze něco změnit, a že hájí zájmy různých sociálních skupin. Naopak tyto občané častěji nesouhlasí s negativními výroky o politických stranách – nereprezentují zájmy občanů, jako jsou oni sami; zajímají se především o zájmy svých členů; zajímají se o lidi jen v době voleb; kritizují se navzájem, ale ve skutečnosti jsou všechny stejné; jsou zkorumpované. Nicméně hlavním protipólem pravicově orientovaným lidem jsou respondenti, kteří se v rámci dělení politického spektra na levičáky a pravice umísťovali do středu, přičemž se ukázalo, že tyto tzv. centristy se k politickým stranám na základě daných výroků staví nejvíce negativně.

Graf 1: Souhlas/nesouhlas s výroky týkajícími se politických stran (v %)

Pozn.: Údaje v grafu jsou seřazeny sestupně podle součtu podílů „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.

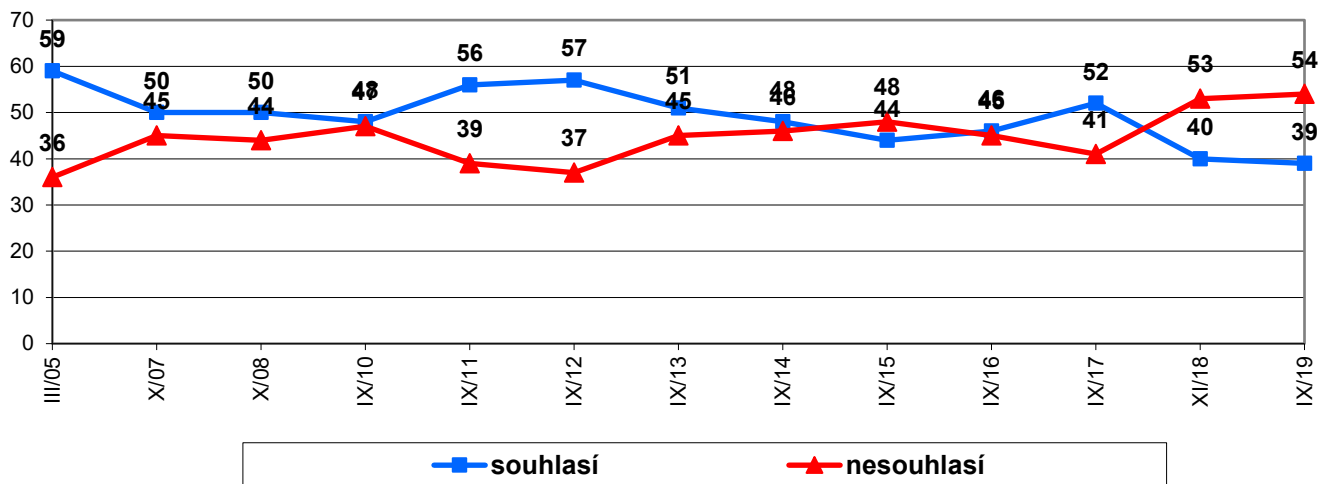
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 7. – 17. 09. 2019, 1046 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Výroky týkající se politických stran zařazujeme do výzkumů CVVM již od roku 2005, což nám umožňuje sledovat vývoj názorů veřejnosti v dlouhodobém časovém horizontu. V porovnání s posledním šetřením z listopadu 2018 došlo v názorech respondentů k několika statisticky významným změnám. Nejvýraznějším statisticky významným rozdílem je pokles souhlasu (o 8 procentních bodů) a nárůst nesouhlasu (o 7 procentních bodů) s výrokem, že vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit. V listopadu 2018 s tímto výrokem souhlasilo 52 % občanů a v aktuálním šetření však pouze 44 %. Souhlas poklesl (o 6 procentních bodů) a nesouhlas vzrostl (o 5 procentních bodů) i s výrokem, že politické strany jsou potřebné proto, že umožňují hájit zájmy různých skupin a sociálních tříd.

Dalším rozdílem je pokles souhlasu (o 4 procentní body) s výroky, že politické strany jsou zkorumpované, že rozdělují společnost a že poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti, přičemž dvou posledně jmenovaným rovněž vzrostl i podíl nesouhlasu (o 5 procentních bodů). Obecně lze postoje obyvatel České republiky k politickým stranám dva roky za sebou považovat za nejlépeší od roku 2005.

Na závěr jsme se všech respondentů zeptali, zda oni sami v posledních 10 letech neuvažovali o vstupu do politické strany (viz tabulku 1). Situace se v posledních letech v tomto ohledu nijak významně nemění, i když i zde můžeme pozorovat mírný nárůst (o tři procentní body), kdy 5 % respondentů v roce 2017, uvedlo, že v uvažovalo o vstupu do politické strany na 8 % respondentů v uplynulých dvou letech 2018 a 2019.

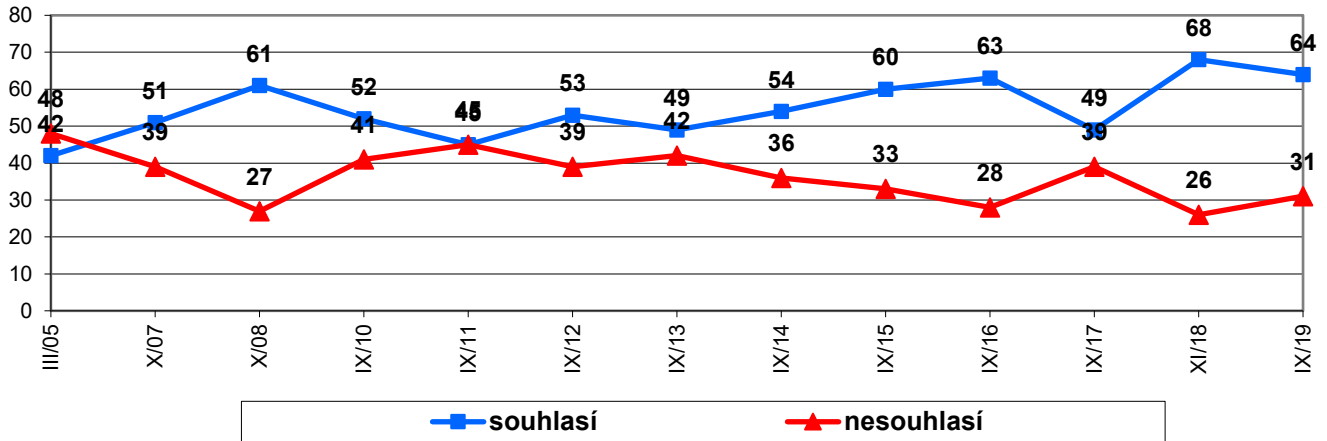
Graf 2: Souhlas a nesouhlas s výrokem: žádná z existujících politických stran nereprezentuje zájmy a názory občanů jako jsem já (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

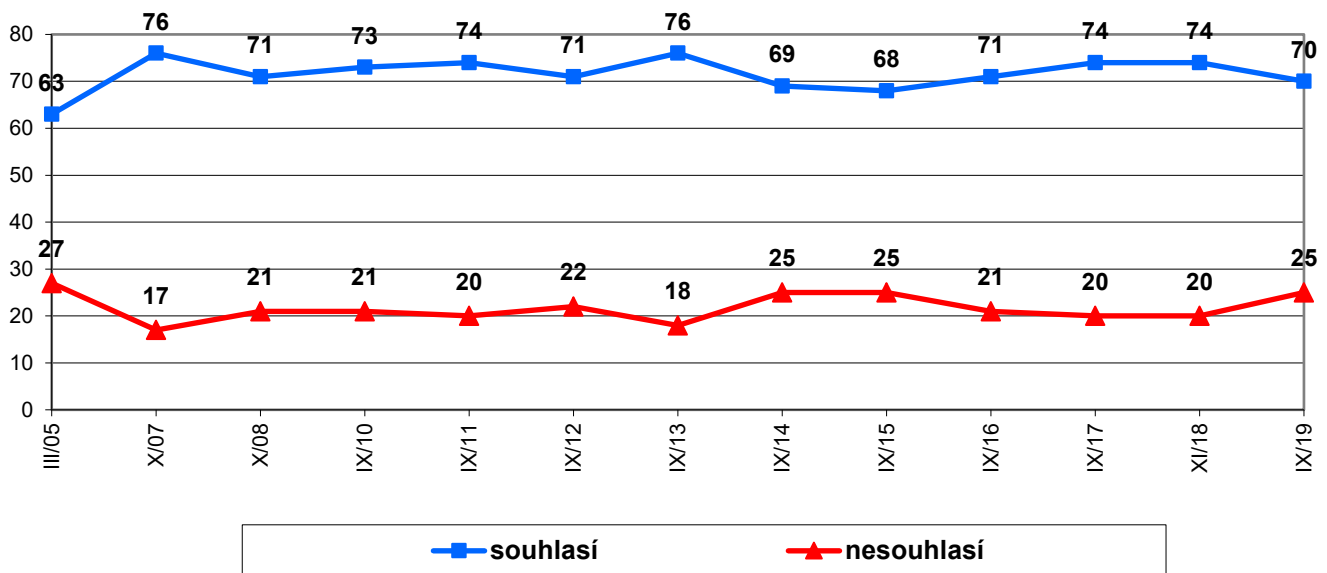
Graf 3: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

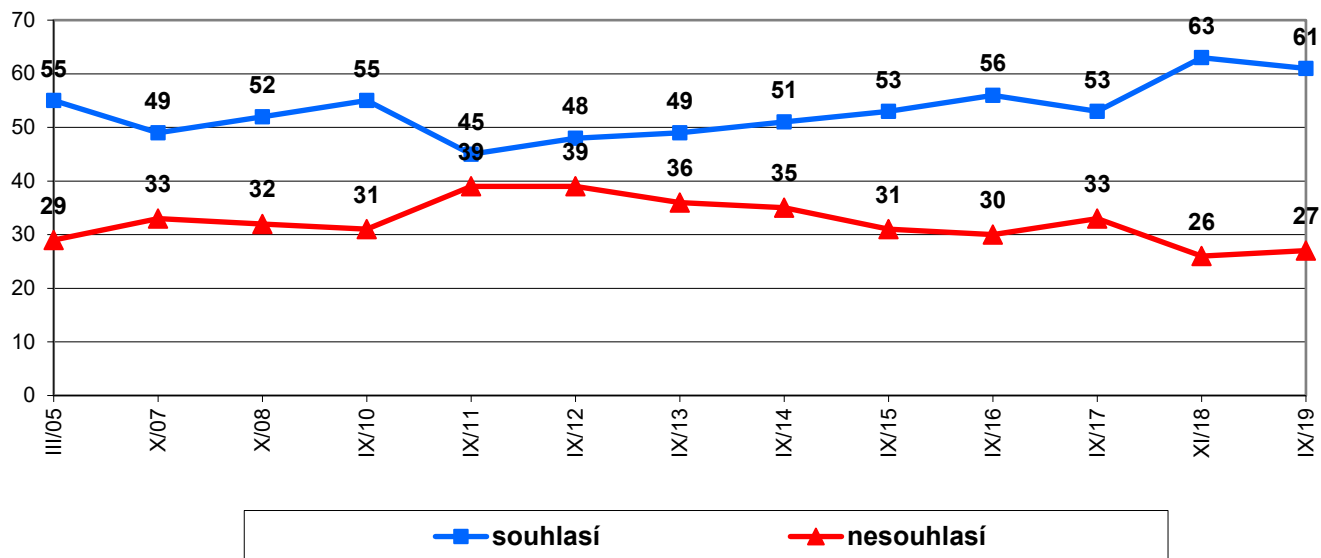
Graf 4: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany rozdělují veřejnost (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

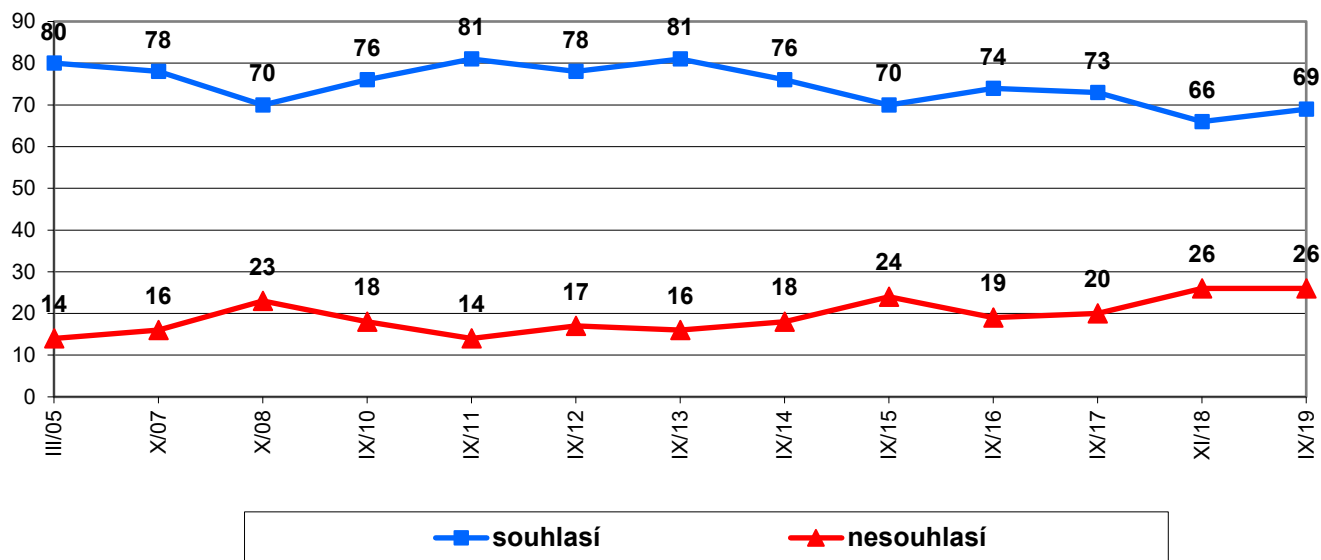
Graf 5: Souhlas a nesouhlas s výrokem: bez politických stran by nemohla být demokracie (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

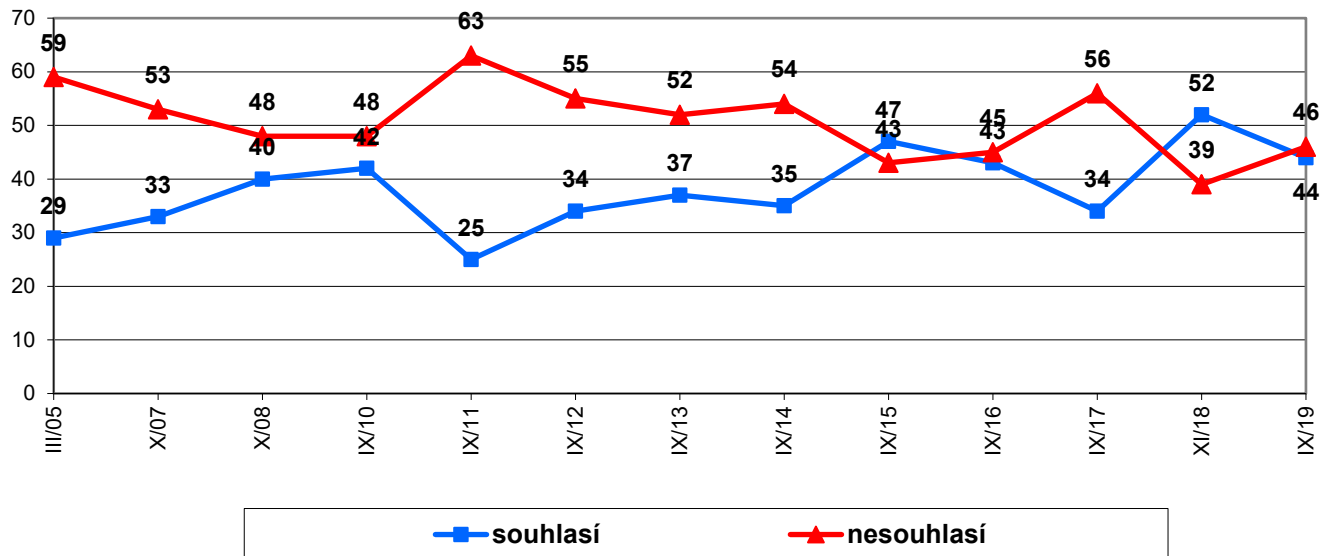
Graf 6: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany se zajímají především o výhody a zájmy svých členů (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

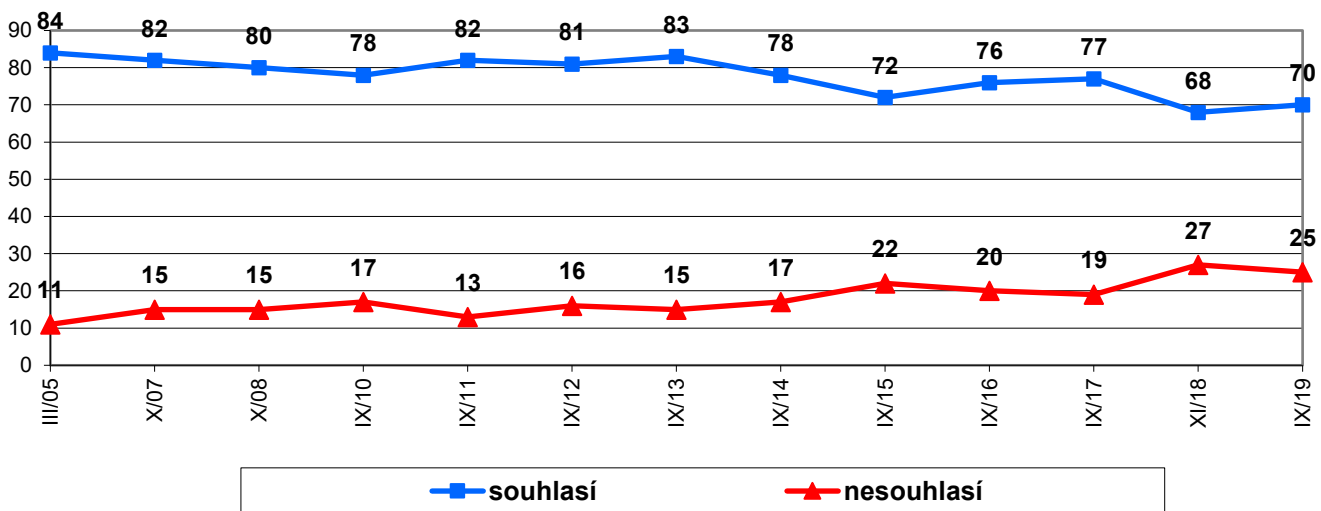
Graf 7: Souhlas a nesouhlas s výrokem: vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

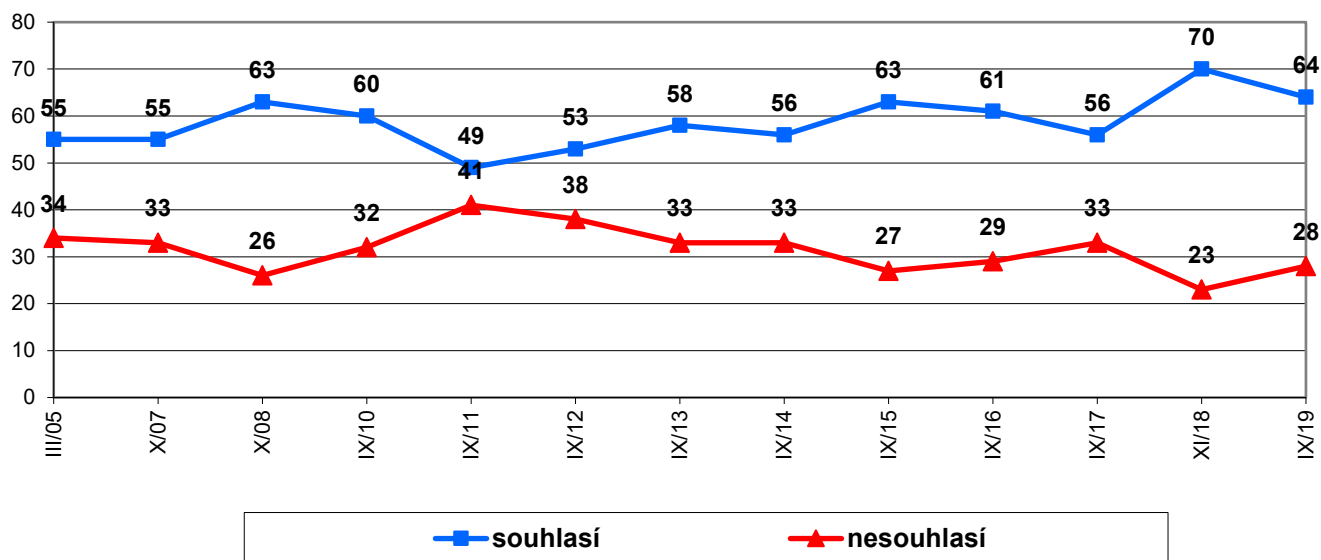
Graf 8: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany se zajímají o to, co si myslí lidé jako já, pouze v době voleb (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

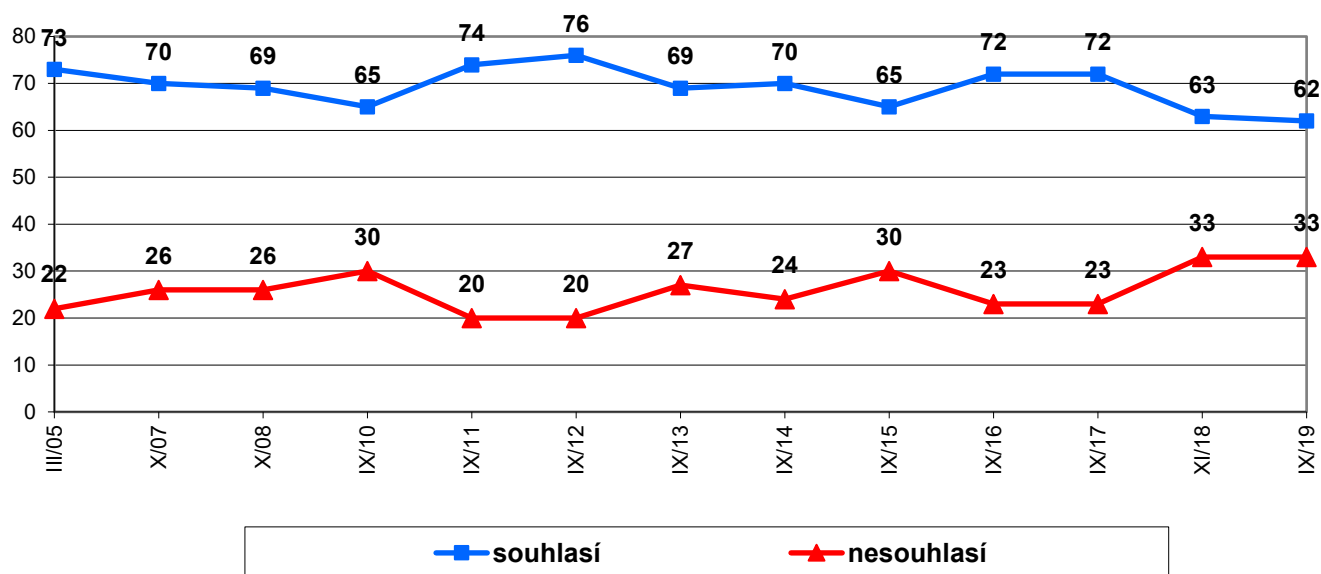
Graf 9: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany jsou potřebné proto, že umožňují hájit zájmy různých skupin a sociálních tříd (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

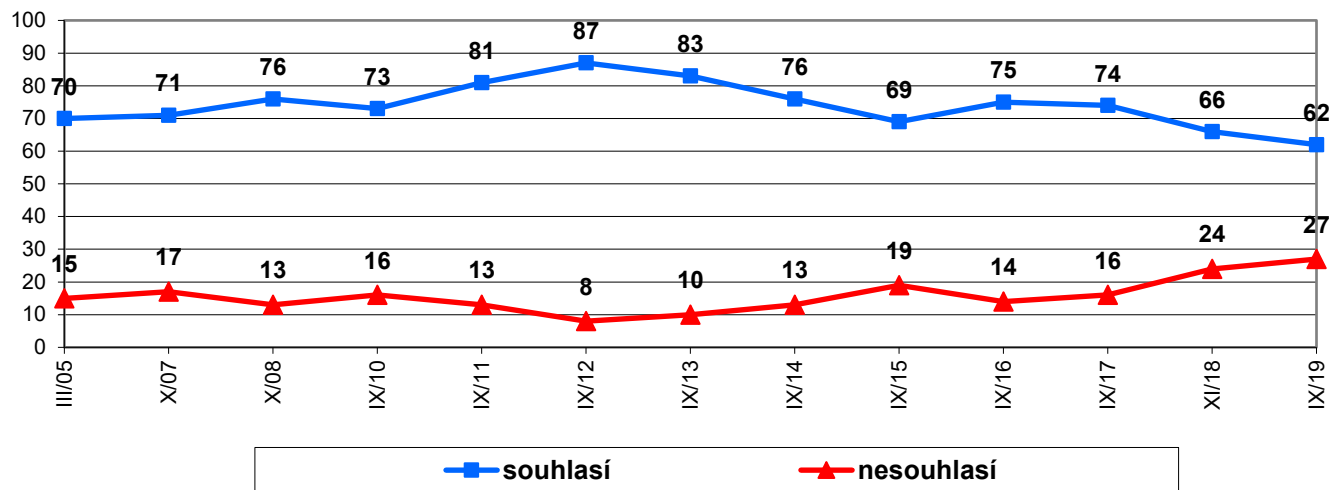
Graf 10: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany kritizují jedna druhou, ve skutečnosti jsou ale všechny stejné (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 11: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany jsou zkorumpované (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1: Uvažoval respondent o vstupu do politické strany²

	IX/14	IX/16	IX/17	XI/18	IX/19
ano	6	7	5	8	8
ne	90	89	90	88	89
již je členem politické strany	3	2	2	3	2
nevím	1	2	3	1	1

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

² Znění otázky: „Uvažoval jste někdy v posledních deseti letech o tom, že byste vstoupil do politické strany?“ Varianty odpovědí: ano; ne; již jsem členem politické strany; nevím.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>7. - 17. 9. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1046</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>190</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PV.87</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pv191007</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>7. října 2019</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.